

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 13.12.1977, sp. zn. Cpj 167/77, ECLI:CZ:NS:1977:CPJ.167.1977.1

Číslo: 37/1977

Právní věta: Při výpočtu náhrady za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti podle ustanovení § 195 odst. 1 zák. práce nelze přihlížet k té částce, o niž byl invalidní nebo částečný invalidní důchod zvýšen podle části osmé zákona č. 121/1975 Sb. (§ 136 až § 145 tohoto zákona). Nelze proto takové zvýšení invalidního nebo částečného invalidního důchodu považovat ani za podstatnou změnu poměrů na straně poškozeného ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 13.12.1977

Spisová značka: Cpj 167/77

Číslo rozhodnutí: 37

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Důchod, Náhrada škody v pracovním právu, Pracovní úraz, Změna poměrů

Předpisy: 65/1965 Sb. § 195
§ 202 121/1975 Sb. § 136

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 37/1977 sb. rozh.

Při výpočtu náhrady za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti podle ustanovení § 195 odst. 1 zák. práce nelze přihlížet k té částce, o niž byl invalidní nebo částečný invalidní důchod zvýšen podle části osmé zákona č. 121/1975 Sb. (§ 136 až § 145 tohoto zákona). Nelze proto takové zvýšení invalidního nebo částečného invalidního důchodu považovat ani za podstatnou změnu poměrů na straně poškozeného ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce.

(Ze stanoviska občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČSR ze 13. 12. 1977, [Cpj 167/77](#))

Po nabytí účinnosti zákona č. 121/1975 Sb. o sociálním zabezpečení, kterým bylo provedeno zvýšení důchodů, vznikly v soudní praxi pochybnosti o tom, zda při výpočtu náhrady za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti podle ustanovení § 195 odst. 1 zák. práce se má přihlížet ke zvýšení invalidního nebo částečného invalidního důchodu provedeného od 1. 1. 1976 podle osmé části (§ 136 až § 145) zákona č. 121/1975. Je tomu tak ve věcech žalob pracovníků o odškodnění pracovního úrazu nebo nemoci z povolání anebo ve věcech žalob organizací o snížení, popřípadě zánik

povinnosti platit nadále pracovníkovi náhradu za ztrátu na výdělků. Organizace své požadavky odůvodňovaly tím, že zvýšením invalidního nebo částečného invalidního důchodu došlo na straně poškozeného pracovníka k podstatné změně poměrů ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce, která odůvodňuje změnu v úpravě jejich povinností.

Směrnice XIV. sjezdu Komunistické strany Československa k pětiletému plánu rozvoje národního hospodářství na léta 1971 až 1975 stanovila v oblasti sociální politiky úkol vycházet z dosaženého vysokého stupně sociálního zabezpečení obyvatelstva, dalším rozvojem této péče zvyšovat přiměřeně s růstem národního důchodu i životní úroveň osob, které se nemohou zúčastnit pracovního procesu a postupně provádět úpravy v úrovni a systému sociálního zabezpečení. Dále stanovila v důchodovém zabezpečení úkol počítat s tím, že je nutné provést postupnou přestavbu dosavadního systému tohoto zabezpečení, která odstraní dnes již neopodstatněné rozdíly ve způsobu poskytování dávek jednotlivým skupinám obyvatelstva, jakož i řešit základní výši důchodu potřebnou ke krytí nutných životních potřeb a zvýraznit vyjádření zásluh z doby pracovní činnosti, upravit dříve vyměřené důchody přiměřeně k současným mzdovým podmínkám, a to především ty, které nejvíce zaostaly, a vytvořit předpoklady k tomu, aby důchody nezaostávaly za rozvojem ekonomiky.

Z preambule zákona č. 121/1975 Sb. o sociálním zabezpečení vyplývá, že tento zákon je provedením sociálního programu vytyčeného Komunistickou stranou Československa a směřuje k dalšímu upevnování sociálních jistot občanů. Proto je třeba jednotlivá ustanovení zákona č. 121/1975 Sb., zejména ustanovení jeho osmé části o zvýšení důchodů (§ 136 až § 145 zákona č. 121/1975 Sb.), vykládat v souladu s cíli tohoto programu. Tato ustanovení představují konkrétní realizaci obecné zásady obsažené v § 1 odst. 6 zákona č. 121/1975 Sb., podle něhož se v souladu s růstem životní úrovně pracujících zvyšují i vyplacené (dříve přiznané) důchody. Důvodová zpráva výslovně uvádí, že se tím plní směrnice XIV. sjezdu KSČ upravit dříve přiznané důchody přiměřeně k současným mzdovým podmínkám a vytvořit předpoklady, aby důchody nezaostávaly za vývojem hospodářství.

Z uvedeného vyplývá, že i při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti podle ustanovení § 195 odst. 1 zák. práce je třeba vycházet především ze smyslu a účelu ustanovení o úpravě výše důchodu a v důsledku toho nelze přihlížet k té částce, o níž byl invalidní nebo částečný invalidní důchod zvýšen podle části osmé zákona č. 121/1975 Sb. Nelze proto zvýšení invalidního nebo částečného invalidního důchodu považovat ani za podstatnou změnu poměrů na straně poškozeného ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce. Opačným výkladem by byly zmařeny cíle sledované ve zmíněném dokumentu XIV. sjezdu KSČ, poněvadž pracovníci poškození pracovním úrazem nebo nemocí z povolání by se na těchto výhodách nepodíleli a naopak by byly zvýhodněny organizace, které odpovídají za škodu vzniklou pracovním úrazem nebo nemocí z povolání.

Tento výklad je obdobně legislativně vyjádřen v ustanovení § 2 odst. 2 nařízení vlády ČSSR č. 138/1976 Sb. o úpravě některých náhrad za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. Toto nařízení vlády ČSSR dopadá na případy, kdy náhrada za ztrátu na výdělků byla poskytována do 31. 12. 1971 nebo v nichž do této doby nebyla náhrada poskytována, protože to neumožňovaly právní předpisy o částkách omezujících způsob výpočtu a poskytování těchto náhrad, zatímco zvýšení důchodů provedené částí osmou zákona č. 121/1975 Sb. se týká všech důchodů přiznaných před 1. 1. 1976.

V podstatě ze stejných důvodů se po vydání zákona č. 161/1968 Sb. nepřihlíželo při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti podle ustanovení § 195 odst. 1 zák. práce ke zvláštnímu přídatku poskytovanému podle čl. I citovaného zákona k dávkám sociálního zabezpečení (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 36/1976 Sbírky soudních rozhodnutí) a k té části důchodu účastníků odboje, která jim byla přiznána podle ustanovení zákona č. 101/1964 Sb. ve znění zákona č. 161/1968 Sb. (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 52/1973 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).